

BARMHARTIGHEID TONEN ALS ONTVANGER ERVAN

Overweging Eerste Zondag van de Veertigdagentijd – 14 februari 2016

Deuteronomium 26,4-10; Lucas 4, 1-13

Elk nieuw begin is een droom. De pasgeborene, degene op wie je verliefd bent: ze brengen je in verukking. Maar daarna begint het pas echt. Je loopt tegen het alledaagse aan, tegen de eigen wil van de ander.

Zo vergaat het ook Gods volk in de Bijbel. Na de doortocht door de zee de woestijn, na de euforie de moeizame tocht. Ook Jezus ontkomt er niet aan. Klonk bij de doop '*Jij bent mijn zoon, mijn veelgeliefde*', nu is het de honger die knaagt.

Honger. Letterlijk, of in de zin van: er is niets meer dat me vult, voldoening geeft. De verleiding is groot om het jezelf ter plekke te bezorgen, al is het maar een surrogaat. "Jij kunt het toch", zegt de duivel; '*Jij bent Gods zoon*'

Het antwoord van Jezus is verrassend: *De mens* – mens zoals ik of jij – *waar leeft die van?* Van het natje en het droogje? Van de zekerheden die je veilig stelt? Nee, je leeft pas echt als je je gezien en uitgenodigd weet. Door een ideaal dat je trekt, door *een Stem die je roept*, zegt de Schrift. Om op weg te gaan, het avontuur in met anderen, levend van dag tot dag, vertrouwend dat je onderweg, God weet hoe, gesterkt wordt.

Denk aan heel die tocht van veertig jaar die de Heer uw God u in de woestijn heeft laten maken. Hij heeft u honger laten lijden, maar u ook het manna te eten gegeven. Om u daardoor laten beseffen dat de mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat uit de mond van de Heer komt.

Pelgrims die te voet of op de fiets op bedevaart gaan ervaren dit. Het is of een kracht sterker dan zij aan hen trekt. Zij willen los komen van een omgeving waarin zij zich voelen ingepakt, om dichter bij de bron van leven te komen. Zij willen niet langer gevangen zitten in het uitgesleten patroon, niet langer door een comfortabel huis afgeschermd van het elementaire. Daardoor worden zij afhankelijk van mensen die hen onderweg helpen, en kunnen zij verrast en vrrijkt worden door onverwachte ontmoetingen. Al doende leren zij te ontvangen. En als je kunt ontvangen, kun je je inleven in een ander die van jou afhankelijk is: je geeft dan niet uit de hoogte maar herkent in die ander jezelf. Dan pas ben je barmhartig.

Dominicus wilde Dominicus 800 jaar geleden met zijn predikbroeders arm en bezitloos de blijde boodschap brengen. Net als Jezus wilde hij tussen hen de mensen rondtrekken, afhankelijk van de gastvrijheid die zij willen bieden. Om ook zelf ontvanger te zijn van barmhartigheid.

Na de woestijn komt de verlokking op de berg: het beloofde land is in zicht; je ziet alles aan je voeten liggen. Geef je gewonnen aan *de verleiding om alles en iedereen in je macht te hebben*, zegt de duivel; hoger kun je niet komen. Nee, zegt de Heer, '*Dienen, God dienen*', dat is het hoogste. Dienen? jazeker. Maar dan niet verstaan als onderwerping aan iemand die je in zijn macht heeft. Dienen is vrij, komt van binnen uit. Het is: oog hebben voor de werkelijke verhoudingen, voor de bedoeling van alles. En die bedoeling bepaal je niet zelf naar eigen goeddunken. Want je bent niet de eigenaar; wat je hebt, is je gegeven, toevertrouwd. Je bent rentmeester, iemand die zich

verantwoordelijk weet voor het landgoed van zijn heer. Hoor de eerste lezing:

Mijn vader was een zwervende Arameër; in Egypte is hij een machtig volk geworden. Toen de Egyptenaren ons slecht behandelden, heeft de Heer ons er uitgeleid en ons naar dit land gebracht dat Hij ons heeft geschonken.

Dienen betekent dan: zorg dragen voor wat je is toevertrouwd. Zien wat daarvan de bedoeling is. Dat houdt ook in dat je het goede in de ander ziet en promoveert. En dat is nu juist barmhartigheid. Barmhartigheid is niet uit de hoogte neerkijken op een ander, maar hem 'op ooghoogte' zien, soms onder een dikke laag puin, en hem dan opgraven.

Lucas heeft hierover een sprekend verhaal. Zacheus, de graaiende bankier van toen, klimt in een boom om Jezus te zien. En Jezus ziet hém: *'Bij jou wil ik te gast zijn'*. Dat is: Ik zie iets in jou; jij kunt iets voor mij betekenen. Iedereen spreekt er schande van. Maar Zacheüs is ondersteboven: iemand wil van mij iets ontvangen, van mij gediend zijn. En dat verandert hem: het graaien smaakt hem niet meer, want hij heeft geproefd wat delen is. De Barmhartige heeft dit opgegraven in hem. Niet door met een wijzend vingertje boven hem te gaan staan, wekt de Heer het goede in dat kleine mannetje op, maar door zich van hem afhankelijk te maken en van hem te willen ontvangen! Dat is de barmhartigheid die ook van ons gevraagd wordt.

Er is nog een verleiding, dicht bij het einddoel, dicht bij God: de neiging om God aan mijn kant te krijgen, Hem voor mijn karretje te spannen. *'Laat je vallen in Gods armen'*, zegt de duivel – het klinkt zo mooi. Nee, zegt Jezus, *dwing Hem niet in het keurslijf van jouw verwachtingen en plannen*. Laat God God zijn; geef Hem de ruimte om anders te zijn, groter dan jouw gedachten.

In een godsdienstige gemeenschap kan men elkaar de kerk uit vechten. Niet onbegrijpelijk. Als je ziet hoe een ander miskent wat jou dierbaar en heilig is, doet dat gewoon pijn. Barmhartigheid is dan: niet op de stoel van God gaan zitten, maar ruimte geven aan wat niet in jouw straatje past, horen waardoor die ander aangesproken en geraakt wordt en niet over de ander heen walsen. In het besef dat God net zo goed door die ander werkt als door jou. Wetend dat je zelf ruimte nodig hebt.

Barmhartigheid maakt het verschil voor het bestaan in deze wereld. Het maakt uit, of we enkel een pion zijn in het spel van machten en krachten, een anonym wielje in een reusachtig raderwerk, of dat de diepste werkelijkheid lemand is. Niet lemand met een baard, maar lemand die mij en jou ziet staan; die iets in mij en jou ziet en verwacht; die voor mij en jou opkomt als wij ons openen voor Hem. *'Gods barmhartigheid; en de onze'*: daar gaat het om.

VOORBEDEN

Bidden wij tot God
die het licht laat schijnen
waar het donker is:

Bidden wij voor volken in oorlogsgebieden,
voor mensen die roepen om een menswaardig bestaan:
dat er uitzicht komt op vrede,
dat de machthebbers de weg van de terreur afzweren

Roepen wij tot de Barmhartige

Voor hen die zoeken naar kwaliteit van leven
maar gevangen zitten in oude gewoontes
of in een omgeving die verandering tegenhoudt:
om innerlijke moed en ondersteuning van mensen om hen heen

Roepen wij tot de Barmhartige

Voor allen die in een niemandsland terechtgekomen zijn.
- omdat zij een dierbare moeten missen of hun baan verloren:
dat zij met steun van anderen hun weg mogen vinden
en gesterkt door de moeilijke tijd komen.

Roepen wij tot de Barmhartige

Voor ons die hier bijeen zijn in deze tijd van Veertig Dagen:
dat het dagen van bezinning worden voor ons,
waarin wij ons verdiepen in de weg die Jezus gaat,
een weg van verbondenheid tot in de woestijn.

Roepen wij tot de Barmhartige

Jozef Essing o.p.